

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Conform principiului subsidiarității, politicile privind învățământul superior sunt decise la nivelul fiecărui stat membru. În consecință, UE are, în principal, un rol de sprijin și de coordonare. Principalele obiective ale acțiunii Uniunii în domeniul învățământului superior includ încurajarea mobilității studenților și a personalului, sprijinirea recunoașterii reciproce a diplomelor și a perioadelor de studiu, promovarea cooperării între instituțiile de învățământ superior și dezvoltarea învățământului (universitar) la distanță.

TEMEI JURIDIC

Educația și, în acest context, învățământul superior, au fost recunoscute oficial ca domeniu de competență al UE în Tratatul de la Maastricht din 1992. Tratatul de la Lisabona nu a schimbat dispozițiile privind rolul instituțiilor UE în ceea ce privește educația și formarea profesională (Titlul XII articolele 165 și 166). Articolul 165 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) afirmă că „Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate, prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică”. La articolul 165 alineatul (2) din TFUE se afirmă că acțiunea Uniunii trebuie să urmărească „să favorizeze mobilitatea studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu; să promoveze cooperarea dintre instituțiile de învățământ; și să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor educaționale din statele membre”.

În plus, Tratatul de la Lisabona conține o dispoziție care poate fi descrisă ca o „clauză socială” orizontală. Articolul 9 din TFUE prevede că: „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea ține seama de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat [...] de educație [și] de formare profesională”.

În plus, Carta drepturilor fundamentale a UE, care are aceeași valoare juridică ca și tratatele (articolul 6 din TUE), prevede că: „Orice persoană are dreptul la educație” (articolul 14).

OBIECTIVE

A. Obiective în temeiul tratatelor Uniunii Europene

În temeiul angajamentului pe termen lung de a face din învățarea pe tot parcursul vieții și mobilitate o realitate, îmbunătățind atât calitatea, cât și eficiența educației și formării, precum și sporind creativitatea și inovarea, articolul 165 alineatul (2) din TFUE enumeră în mod specific obiectivele acțiunii Uniunii în domeniul educației, al formării profesionale, al tineretului și al sportului. Următoarele obiective au o importanță deosebită pentru domeniul învățământului superior:

- dezvoltarea unei dimensiuni europene în educație;
- încurajarea mobilității studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea, printre altele, a recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu;
- promovarea cooperării dintre instituțiile de învățământ;
- dezvoltarea schimbului de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor educaționale din statele membre;
- încurajarea dezvoltării educației la distanță.

B. Priorități actuale în domeniul educației și al formării

[Strategia Europa 2020](#) a sporit interesul politic european față de învățământul superior ([COM\(2010\)2020](#)). Având în centru creșterea „inteligentă”, „durabilă” și „favorabilă incluziunii”, obiectivele Strategiei Europa 2020 urmează să fie atinse prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare. Printre obiectivele principale, se numără o creștere considerabilă a numărului de tineri care își finalizează studiile superioare (cel puțin 40 % din grupa de vârstă 30-34 de ani până în 2020). Acest obiectiv ambițios a fost atins în aprilie 2019. El a fost formulat anterior în „Cadrul strategic pentru educație și formare profesională 2020” (ET 2020), adoptat de Consiliul European în mai 2009^[1]. Pe lângă inițiativele politice proprii ale statelor membre, UE sprijină activ prioritățile procesului de la Bologna care, de la începuturile sale, în 1999, a acționat în direcția creării unor sisteme mai armonizate, compatibile și coerente de învățământ superior în Europa, culminând cu crearea Spațiului european al învățământului superior (EHEA), prin declarația de la conferința ministerială de la Budapesta-Viena din martie 2010.

În 2017, Comisia a publicat „Noua agendă a UE pentru învățământul superior” ([COM\(2017\)0247](#)). Aceasta se axează pe patru domenii prioritare:

- alinierea dezvoltării competențelor în domeniul învățământului superior cu nevoile de pe piața muncii;
- asigurarea unui învățământ superior accesibil la scară largă și mai favorabil incluziunii și creșterea gradului de interacțiune a acestuia cu societatea;
- stimularea capacității de inovare a învățământului superior;
- creșterea eficacității și a eficienței învățământului superior.

[1]JO C 119, 28.5.2009, p. 2.

În mai 2018, în urma summitului de la Göteborg, Comisia Europeană a publicat o comunicare intitulată „Construirea unei Europe mai puternice: rolul politicilor în domeniul tineretului, educației și culturii” (COM(2018)0268). Acest document descrie viziunea Comisiei privind crearea unui Spațiu european al educației, care cuprinde:

- un program Erasmus+ consolidat;
- crearea a cel puțin 20 de universități europene până în 2024; acest lucru ar trebui să contribuie la apariția unor diplome europene, care să fie recunoscute în întreaga Europă;
- crearea unei legitimații europene de student pentru a facilita mobilitatea;
- o propunere de recomandare a Consiliului privind promovarea recunoașterii reciproce automate a diplomelor de învățământ superior și a celor de absolvire a învățământului secundar superior, precum și a rezultatelor perioadelor de învățare petrecute în străinătate (COM(2018)0270).

REALIZĂRI

A. Erasmus+

Adoptat oficial în decembrie 2013^[2] și aplicat începând cu 1 ianuarie 2014, scopul fundamental al programului Erasmus+ este de a investi în educația, formarea profesională, tineretul și sportul din Europa, printr-un singur program integrat. Erasmus + combină politicile sectoriale și transversale, separate anterior în Programul de învățare pe tot parcursul vieții (LLP, 2007-2013) în domeniul învățământului superior (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, programe bilaterale cu alte țări sau continente), al educației școlare (Comenius), al învățământului profesional și al formării profesionale (Leonardo da Vinci), al educației adulților (Grundtvig), al tineretului (Tineretul în acțiune) și al studiilor de integrare europeană (Jean Monnet). În plus, pentru prima oară, este inclus și sportul. Erasmus+ are un buget de 14 miliarde EUR, iar cooperarea este posibilă atât între statele membre, cât și între statele membre și țările terțe. Erasmus+ are drept scop restructurarea și simplificarea activităților în jurul a trei acțiuni principale în sectoarele vizate:

- mobilitatea persoanelor în scopul învățării;
- cooperarea pentru inovare și schimbul de bune practici;
- sprijinul pentru reforma politicilor.

În structura generală a programului Erasmus+, învățământul superior joacă un rol central. Din bugetul total pentru Erasmus+, minimum 33,3 % se alocă învățământului superior. În cursul perioadei 2014-2020, se așteaptă ca două milioane de studenți din învățământul superior să participe la programele de mobilitate. Erasmus+ nu numai sprijină mobilitatea studenților și a personalului din învățământul superior, ci și finanțează programele de masterat comune Erasmus Mundus și împrumuturile Erasmus+ pentru studenții la masterat.

[2]JO L 347, 20.12.2013, p. 50.

În mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea sa privind instituirea unui program pentru perioada următoare (2021-2027) ([COM\(2018\)0367](#)). Arhitectura generală a programului a rămas neschimbată, precum și cele trei acțiuni principale deja stabilite în cadrul programului Erasmus+. Totuși, Comisia propune dublarea bugetului la 30 miliarde EUR, comparativ cu perioada de programare 2014-2020. Programul va include o serie de noi inițiative, cum ar fi crearea universităților europene menționate anterior. Propunerea a fost modificată și aprobată de Parlament în martie 2019.

B. Acțiunile Marie Skłodowska-Curie (MSCA)

MSCA, parte a Programului-cadru al UE pentru cercetare și inovare 2014-2020 („Orizont 2020”), sprijină pregătirea pentru cercetare și dezvoltarea carierei, punând accentul pe aptitudinile de inovare. Programul finanțează mobilitatea la nivel mondial și mobilitatea trans-sectorială în toate domeniile. În ceea ce privește învățământul superior, granturile MSCA încurajează mobilitatea transnațională, intersectorială și interdisciplinară. MSCA a devenit principalul program al UE pentru programele doctorale, finanțând 25 000 de doctorate și proiecte de cercetare post-doctorale. Pe lângă promovarea mobilității între țări, programul urmărește totodată să elimine barierele reale și aparente între mediul academic și alte sectoare, în special mediul de afaceri. Acesta finanțează și [Noaptea cercetătorilor europeni](#), o serie de evenimente publice care au loc în toată Europa în fiecare an, în a patra vineri din septembrie, pentru a promova activitatea cercetătorilor. MSCA nu ar trebui să se modifice substanțial în noul program-cadru al UE pentru cercetare și inovare pentru perioada 2021-2027 („Orizont Europa”).

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Având în vedere competențele limitate ale UE în domeniul învățământului superior, rolul Parlamentului a fost în principal de a promova o strânsă colaborare între statele membre și de a întări dimensiunea europeană ori de câte ori este posibil. Datorită importanței sale politice în creștere din ultimele decenii, Parlamentul a reușit să exercite o influență tot mai mare în definirea politicilor pentru învățământul superior în Europa.

A. Mobilitate

Parlamentul a acționat în mod sistematic și cu succes pentru creșterea bugetului disponibil pentru programele actuale din domeniul învățământului superior, inclusiv Erasmus+, și a susținut reorientarea priorităților de finanțare ale UE în cadrul financiar multianual 2014-2020 către ceea ce consideră că ar fi cheltuieli mai orientate spre viitor, cum ar fi cele din domeniul învățământului superior. În februarie 2017, Parlamentul a adoptat o rezoluție privind programul Erasmus+^[3], care analizează primii ani de implementare a programului, subliniază realizările sale și propune modificări pentru a îmbunătăți a doua parte a programului-cadru multianual. Pentru următoarea generație a programului Erasmus+, Parlamentul a propus triplarea bugetului la 41 de miliarde EUR, pentru a permite participarea unui număr mai mare de studenți și o mai mare incluziune. Parlamentul a subliniat, de asemenea, necesitatea unei mai bune cooperări cu alte programe de finanțare europene și a cofinanțării acțiunilor care nu sunt finanțate

[3]JO C 252, 18.7.2018, p. 31.

în prezent de Erasmus+^[4]. În cazul unui Brexit fără acord, Parlamentul a jucat, de asemenea, un rol central în garantarea drepturilor și a statutelor tinerilor care participă în prezent la un program de schimb Erasmus+^[5].

B. Legătura cu ocuparea forței de muncă

De-a lungul anilor, Parlamentul a fost mereu interesat de învățământul superior și de legătura dintre acesta și ocuparea forței de muncă. În 2010, Parlamentul a adoptat rezoluția „Dialogul între universități și mediul de afaceri: un nou parteneriat pentru modernizarea universităților europene”^[6], solicitând un dialog între instituțiile de învățământ superior și mediul de afaceri în toate domeniile de studiu și reamintind importanța învățării pe tot parcursul vieții și a mobilității, promovând cercetarea și schimbul de bune practici. În 2012, Parlamentul a adoptat o rezoluție privind modernizarea sistemelor de învățământ superior din Europa^[7], invitând din nou instituțiile de învățământ superior să integreze în programele lor învățarea pe tot parcursul vieții, să se adapteze noilor provocări prin crearea de noi domenii de studiu, care să reflecte nevoile pieței forței de muncă și să promoveze egalitatea de gen în învățământul superior. În această rezoluție, Parlamentul a insistat, de asemenea, ca statele membre să realizeze obiectivul de a investi 2 % din PIB în educație. Ca urmare a Comunicării Comisiei din 30 mai 2017 privind o nouă agendă a UE pentru învățământul superior ([COM\(2017\)0247](#)), Parlamentul a adoptat la 12 iunie 2018 o rezoluție privind modernizarea educației în UE^[8]. În ceea ce privește învățământul superior, această rezoluție solicită crearea unui spațiu european al educației și încurajează statele membre să investească mai mult în învățământul superior și să promoveze cooperarea dintre acesta, piața forței de muncă, industrie, comunitățile de cercetare și societate în general.

C. Procesul de la Bologna

Parlamentul a demonstrat un interes continuu pentru consolidarea și progresul Procesului de la Bologna. În 2012, a adoptat o rezoluție^[9] care a subliniat importanța reformelor de la Bologna pentru crearea Spațiului european al învățământului superior (EHEA) și pentru obiectivele stabilite în Strategia Europa 2020.

În 2015, Parlamentul a discutat despre implementarea Procesului de la Bologna^[10]. Deputații au considerat că reformele din Procesul de la Bologna au contribuit la îmbunătățirea calității sistemelor educaționale și a atractivității învățământului superior în Europa. De asemenea, Procesul de la Bologna a făcut structurile de învățământ superior mai armonizate, oferind sisteme de asigurare a calității la recunoașterea diplomelor.

În aprilie 2018, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la implementarea Procesului de la Bologna^[11]. Acesta a solicitat ca, în cadrul următoarei Conferințe

[4]Texte adoptate, P8_TA(2019)0324.

[5]Texte adoptate, P8_TA(2019)0167, Continuarea activităților de mobilitate în scopul învățării aflate în curs de desfășurare în cadrul programului Erasmus+ în contextul retragerii Regatului Unit din UE

[6]JO C 161 E, 31.5.2011, p. 95.

[7]JO C 258 E, 7.9.2013, p. 55.

[8]Texte adoptate, [P8_TA\(2018\)0247](#).

[9]JO C 251 E, 31.8.2013, p. 24.

[10]JO C 346, 21.9.2016, p. 2.

[11]Texte adoptate, [P8_TA\(2018\)0190](#).

ministeriale privind Spațiul european al învățământului superior, care se va desfășura la Paris, în 2018, să aibă loc o evaluare critică a procesului. Rezoluția a subliniat necesitatea de a îmbunătăți dimensiunea socială a educației, cu oportunități concrete de acces la învățământul superior pentru studenții cu handicap și din medii defavorizate. Ea a pledat pentru mecanisme accesibile și echitabile de alocare a granturilor și indemnizațiilor de mobilitate. De asemenea, în rezoluție s-a solicitat ca UE și statele membre să își majoreze bugetele pentru educație astfel încât să garanteze un învățământ superior gratuit și accesibil tuturor.

Pierre Hériard / Audrey Marti
05/2019

